

PROIECȚII ALE UNUI LABORATOR GRAMATICAL ÎN CICLUL PRIMAR

Prof. înv. primar URSU MIOARA CARMEN

Educația reprezintă un element esențial – un proces complex, care trebuie să aibă ca rezultat conturarea personalității individului, obținerea autonomiei sale. Omul nu poate exista fără educație, perpetuarea societății fiind condiționată de aceasta.

Problematica lumii contemporane impune creșterea gradului de complexitate a educației, care trebuie să răspundă cerințelor multiple ale societății. Volumul mare de informații din toate domeniile determină, cu necesitate, promovarea interdisciplinarității în stabilirea conținuturilor și realizarea proceselor instructiv-educative.

Limba reprezintă elementul definitoriu al unui popor. Limba română, limba sfântă a neamului nostru, a fost cultivată și apărută de milenii ca o comoară neprețuită. Modalitățile prin care se poate realiza, în continuare, acest lucru, sunt diverse și impun eforturi susținute, în primul rând din partea celor care asigură educația generației tinere, din partea școlii românești. Fiecare dintre noi are obligația de a învăța limba română, de a o păstra cu sfințenie, de a o cinsti.

Articolul de față prezintă o modalitate de a păstra bogăția și varietatea limbii române, prin activitățile ce se pot desfășura într-un cadru organizat (în școală), încă de timpuriu, în ciclul primar, se constituie într-o pledoarie pentru înființarea laboratoarelor gramaticale și în ciclul primar, învățarea corectă a limbii române impunându-se încă de la cea mai fragedă vârstă. Realizarea unui laborator gramatical în învățământul primar, reprezintă o oportunitate pentru însușirea corectă a limbii române.

LABORATORUL GRAMATICAL – considerații generale –

1. TERMINOLOGIE

Laboratorul gramatical poate fi considerat atât o sală amenajată special pentru desfășurarea activităților instructiv-educative de însușire a limbii române, cât și o metodă eficientă de studiu.

Conform definiției date în DEX, laboratorul (termen general) este un „local sau încăpere prevăzută cu instalații speciale, aparate și instrumente științifice și lucrări practice în domeniul științelor experimentate sau aplicate (var.: înv.) *laboratoriu* s. și I. Din germ. *Laboratorium*, fr. *laboratoire* (DEX, 1998: 556).

Această definiție pentru termenul laborator este dată în sens restrâns. În sens larg, laboratorul, în general, și în cel gramatical, în special, nu se reduce doar la dotarea unei încăperi, în incinta școlii, cu mijloace didactice specifice și necesare desfășurării unei activități educative, ci presupune și proiectarea, organizarea, realizarea unor situații de instruire cu o anumită specificitate. Demersurile instructiv-educative, desfășurate în laboratorul gramatical trebuie să aibă stabilite obiective clare, conținuturi adecvate, forme de organizare a activității judicios alese, astfel încât, rezultatele obținute de elevi să fie maximizate. Capacitatea de învățare a elevilor, performanțele lor individuale și ale grupului din care fac parte trebuie potențate, stimulate, prin activitățile desfășurate în laboratorul gramatical, astfel încât rezultatele, în însușirea limbii române, să fie cele scontate.

2. FUNCȚIILE LABORATORULUI GRAMATICAL

Laboratorul gramatical îndeplinește o serie de funcții, în ansamblu desfășurării activității didactice:

- a) funcție organizațională;
- b) funcție epistemologică;

c) funcție psihologică;

d) funcție sociologică.

a) Funcția organizațională se referă la faptul că activitatea didactică, desfășurată într-un laborator gramatical, se caracterizează prin faptul că este organizată.

Elementele distinctive ale unei activități organizate sunt următoarele (Iucu, 2006: 18).

1 *scopul comun* – acesta este reprezentat de necesitatea însușirii corecte a limbii române, de cunoașterea și respectarea normelor ce guvernează utilizarea limbii.

2 *diviziunea muncii* – membrii componenți ai colectivului, ce își desfășoară activitatea didactică într-un laborator gramatical sunt implicați în desfășurarea comună a acțiunilor, fiecare (elev, cadru didactic, profesionist) cunoscând demersurile, pe care le are de parcurs. Activitatea desfășurată trebuie, și poate, să ducă la depășirea unor limite individuale prin potențarea capacităților personale.

3 *definiție riguroasă a rolurilor* – astfel, sunt discriminate rolul profesorului (acela de a facilita și modera învățarea, de a explica, de a deveni partener în învățare) și rolul elevului (acela de a exprima puncte de vedere proprii, de a schimba idei cu ceilalți, de a argumenta, de a coopera în rezolvarea problemelor și a sarcinilor de lucru) (Cucoș, 2002: 284).

4 *structurile de rol* – structura școlară impune o structură formală, cu poziții și roluri foarte bine definite (elev – cadru didactic – structuri ierarhice superioare).

5 *sistemul informațional și comunicarea* – activitatea desfășurată în laboratorul gramatical implică un flux informațional continuu, care are ca scop rezolvarea sarcinilor didactice, dezvoltarea nucleului de cunoștințe de limbă, a elevilor, satisfacerea curiozității elevilor legată de toate subtilitățile limbii române. Doar printr-o bună comunicare aceste informații își pot atinge scopul, acela de a depăși bariera de simplă informație și de a deveni părți componente ale sistemului de cunoștințe ale elevilor.

b) Funcția epistemologică a laboratorului gramatical are în vedere contextul epistemologic contemporan, în care gândirea trebuie să fie în pas cu știința și tehnologia epocii în care omul trăiește. Astfel, laboratorul poate fi locul unde elevii pot intra în contact cu cele mai noi informații legate de evoluția și transformările limbii române, având la dispoziție o tehnologie, care să le permită intrarea în posesia unor astfel de informații (calculatoare, videoproiectoare, internet).

c) Funcția psihologică – formarea elevului se realizează prin participarea lui la viața grupului. Activitatea școlară presupune ca fiecare membru să fie dotat cu abilități psihologice de adaptate și integrare. În cadrul laboratorului gramatical, activitățile didactice desfășurate presupun lucrul în grup, rezolvarea sarcinilor didactice prin stabilirea de raporturi și interacțiuni între elevi, între elevi și cadrul didactic. Laboratorul gramatical poate constitui o oportunitate pentru plasarea elevilor „în centrul unor experiențe integrale de studiu, învățare, trăire, comunicare, evaluare” (Iucu, 2006: 29).

d) Funcția sociologică – desfășurarea activităților educaționale are loc într-un anumit mediu social, fiind influențată de acesta. Situațiile de instruire, lecțiile, ca forme de organizare a procesului de învățământ suportă influența climatului social, în tot ceea ce înseamnă proiectare, organizare și conducere. Laboratorul gramatical reprezintă un cadru activ, dinamic, aflat în continuă schimbare pentru stabilirea relațiilor sociale dintre copii și adulți și a relațiilor sociale ce se stabilesc între copii. „Performanțele elevilor sunt dependente de mediu social, dar și de tipologia și structura relațiilor educaționale din clasa de elevi” (Iucu, 2006: 27).

Învățarea este un proces social și individual în același timp. Situațiile de instruire organizate într-un laborator gramatical trebuie organizate de așa manieră, încât stimulându-se performanțele individuale ale elevilor, să fie maximizat nivelul performanțial al grupului. În acest context, cadrul didactic este privit și ca un conducător al grupului (manager al clasei de elevi), nu numai ca „un simplu transmițător de cunoștințe sau organizator al condițiilor de asimilare informațională” (Iucu, 2006: 28).

Având în vedere aceste principale funcții, pe care le îndeplinește un laborator gramatical, în desfășurarea procesului instructiv-educativ, putem spune că se impune, cu necesitate, înființarea unui astfel de cadru în școală, la care să aibă acces și elevii din ciclul primar.

Relațiile care se stabilesc între elevi, între elevi și cadrul didactic, condițiile oferite pentru

desfășurarea tuturor activităților educative desfășurate în laboratorul gramatical, au ca rezultat maximizarea rezultatelor în procesul studierii limbii române.

3. NECESITATEA ÎNFIINȚĂRII UNUI LABORATOR GRAMATICAL ÎN ȘCOALĂ

Înființarea unui laborator gramatical în școală reprezintă o necesitate, atât pentru ciclul primar, cât și pentru celelalte cicluri de învățământ.

Argumentele care pledează în favoarea realizării unui laborator gramatical în școală sunt:

- 1 argumente psihologice;
- 2 argumente sociologice;
- 3 argumente normative;
- 4 argumente operaționale.

Argumentele psihologice au în vedere necesitatea cunoașterii, respectării și exploatării particularităților individuale ale elevilor. Ele fac referire la capacitatea de muncă a elevilor în laboratorul gramatical, care este definită de profesorul Florea Voiculescu ca fiind „potențialul energetic și funcțional, fizic și psihic, de care trebuie să dispună individul uman (elevul) pentru desfășurarea la nivel optim de intensitate, ritm și eficiență a unei activități (educaționale) date” (Iucu, 1997: 78).

Laboratorul gramatical poate reprezenta cadrul cel mai propice, pentru desfășurarea orelor de limbă română, a activităților extrașcolare, care au ca subiect însușirea limbii române, locul cel mai potrivit pentru exploatarea capacității de învățare a elevilor, prin stabilirea momentului optim când elevii pot lua contact cu sarcinile de învățare și a instrumentelor didactice cele mai potrivite rezolvării acestor sarcini. Astfel, pot fi stimulate: inițiativa, perseverența, decizia, voința elevilor.

Din punct de vedere **sociologic**, laboratorul gramatical reprezintă o oportunitate în realizarea diferitelor tipuri de interacțiuni și relații între elevi. Contribuie, de asemenea, la întărirea sintonității grupului și la afirmarea acesteia. Activitățile educaționale desfășurate, pot fi activități ce ies din rutina pedagogică și pot avea ca rezultat remedierea deficiențelor de climat școlar.

Activitatea educațională desfășurată într-un laborator gramatical este guvernată de norme, reguli care o reglează.

Dimensiunea normativă a desfășurării activităților de însușire a limbii, are un rol constructiv, în ceea ce privește organizarea grupului de elevi. Astfel, normele explicite și implicite, care guvernează activitatea, pot duce la realizarea coeziunii grupului de elevi, la echilibrarea acestuia. Raportarea cadrului didactic la normele clasei de elevi, trebuie să aibă în vedere, orientarea spre inovație și orientarea spre obiective comune, în speță, însușirea limbii române, rezolvarea sarcinilor didactice, realizarea unei cooperări între elevi, lucrul în echipă.

Argumentele operaționale, care susțin realizarea unui laborator gramatical în școală, pentru ciclul primar, fac referire la facilitarea intervenției cadrului didactic în aplicarea practică a normelor, cu rezultat direct asupra reglării comportamentului și atenuării potențialelor surse de conflict.

Capacitatea de reușită școlară a elevilor (concretizată în calificative) în procesul de însușire a limbii române, este influențată de puterea elevilor de a detecta și pătrunde în logica ascunsă a procesului instructiv-educativ.

În concluzie, dimensiunea psihologică, sociologică, normativă și operațională, converg, se întrepătrund, alcătuiesc un sistem bine încheiat, constituindu-se în tot atâtea argumente în favoarea înființării unor laboratoare gramaticale în școli și pentru ciclul primar.

Activitățile educaționale, desfășurate în laboratoarele gramaticale, au o influență hotărâtoare în însușirea corectă a limbii române, a normelor care o guvernează, având ca rezultat păstrarea și transmiterea ei corectă și fidelă.

4. DIFICULTĂȚI DE REALIZARE

Realizarea unui laborator gramatical, pentru ciclul primar, deși cu o eficiență deosebită, poate întâmpina diferite probleme, conexe procesului instructiv-educativ.

Aceste probleme care au în vedere structura ergonomică (dispunerea mobilierului din laborator – vizibilitatea și amenajarea laboratorului gramatical) nu pot fi considerate ca secundare sau lipsite de importanță pentru succesul activității la catedră a cadrului didactic.

Dispunerea mobilierului în încăperea destinată laboratorului gramatical trebuie să aibă în vedere obiectivele instructiv-educative ale activității.

Atributele moderne ale mobilierului sunt, după Iucu, „simplitatea, funcționalitatea, durabilitatea, instrucționalitatea și modularitatea”. Astfel, mobilierul cu care este dotat laboratorul gramatical trebuie să ofere elevului, atât autonomie funcțională, cât și posibilitatea de organizare a activității educaționale pe grupuri de elevi (Iucu, 2006: 76). Modularitatea mobilierului școlar are în vedere compunerea și descompunerea lui, în funcție de activitatea didactică desfășurată și de stilul educațional al cadrului didactic. Eficiența didactică depinde și de dispunerea mobilierului școlar, iar cadrul didactic trebuie să exploateze toate resursele educaționale fundamentale.

De exemplu, dispunerea mobilierului în manieră tradițională poate împiedica activizarea grupului de elevi, favorizând expunerea cadrului didactic și atitudinea pasivă a elevilor, în timp ce așezarea acestuia pe sistem semicerc sau oval „schimbă accentul impersonal al relației educaționale, favorizând și încurajând interacțiunile permanente și activismul elevilor” (Iucu, 2006: 76).

Vizibilitatea depinde de ergonomia laboratorului gramatical și presupune „adaptarea spațiului școlar ... la necesitățile somato-fiziologice și de sănătate ale elevilor” (Iucu, 2006: 77).

Cadrului didactic îi revine sarcina de a lua cele mai bune decizii, astfel încât să nu încalce legile biologice, fizice și medicale, dar să nu contravină nici normelor psihopedagogice

Amenajarea laboratorului gramatical trebuie să țină cont de „variabilele de mediu cultural-estetic” (Iucu, 2006: 77), cadrul didactic având, permanent, în vedere faptul că, clasa de elevi, ca grup organizat, „poate să se identifice la nivelul culturii manageriale, prin intermediul unui element de individualizare” (Iucu, 2006: 77).

Într-un laborator, alături de piesele de mobilier, stric școlare, se pot afla și alte piese de mobilier, care trebuie, însă, să respecte aceleași legi instructiv-educative, estetice și manageriale.

Cele mai mari dificultăți în amenajarea unui laborator gramatical, în școală, pot decurge din faptul că:

1 nu există o încăpere care să corespundă cerințelor realizării unui laborator, adică are dimensiuni reduse, este insuficient luminată de lumina naturală, nemodernizată, improprie desfășurării unei activități educaționale.

2 mobilierul nu este de calitate și nu permite organizarea activității educaționale pe grupuri de elevi; este greoi, fiind imposibilă compunerea și descompunerea lui;

3 mijloacele, didactice, necesare asigurării unei eficiențe maxime a activității didactice, sunt sărăcicioase (lipsește planșele iconice, mijloacele moderne de transmitere a mesajelor didactice: calculatorul, casetofonul).

Dificultățile de realizare a unui laborator gramatical pot fi și de ordin managerial, determinate de personalitatea cadrului didactic, de stilul lui managerial. El reunește toate resursele: materiale, umane, logistice de ordin pedagogic și psihologic, și le configurează, într-o manieră proprie, la nivelul grupului de elevi pe care îl conduce.

Cadrul didactic trebuie să fie un bun manager, deoarece are rolul de planifica, de a organiza, comunica, conduce, coordona, îndruma, motiva, consilia, controla și de a evalua întreaga activitate didactică care se desfășoară în laborator (și nu numai).

Problemele în realizarea unui laborator gramatical, pot decurge și din faptul că școlile nu au încăperi disponibile, mijloacele didactice sunt foarte reduse, școlile sunt izolate, fiind dificilă realizarea unei cooperări cu profesorii de limbă și literatură română, cu specialiști în domeniu limbii române. Aceste probleme apar, mai ales, în mediul rural, cu o populație școlară redusă, unde, datorită izolării, există doar școli cu clasele I-IV (în unele din aceste școli, activitatea se desfășoară în regim simultan).

Realizarea unor laboratoare gramaticale în ciclul primar, reprezintă o necesitate, deoarece duc la eficientizarea activității educaționale, la maximizarea rezultatelor obținute în însușirea, consolidarea și transmiterea cunoștințelor de limbă română.

BIBLIOGRAFIE

- Cucuș, Constantin, *Pedagogie*, ediția a II-a adăugită și revizuită, Editura Polirom, Iași, 2002;
- Iucu, B. Romiță, *Managementul clasei de elevi*, ediția a II-a adăugită și revizuită, Editura Polirom, Iași, 2006.

